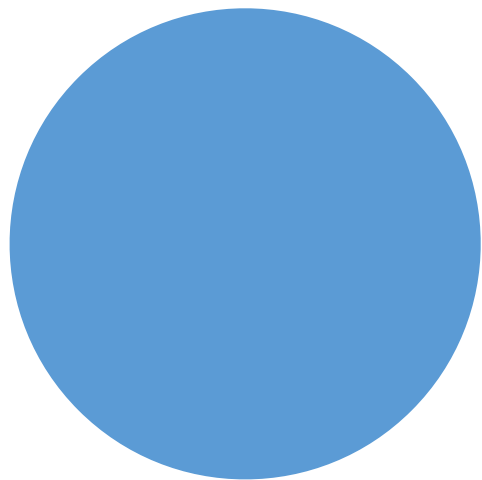

Mat, menneske og miljø
– i et helse- og klimaperspektiv

Av Merete Furuberg
skogbruker, bonde,
fylkespolitiker

Mors kjøttkaker og bestemors ullsokker en fare for klima og helse

Storfekjøtt er miljøoversting

Psykolog vil gje oss spesialtilpassa nett-terapi for å få oss til å ete mindre rødt kjøtt.

Arno Silber-Melting
JOURNALIST & CHAIRMAN

irdagsmat. Her får du tre pakker – til sammen 1,2 kilo – til 79 kroner bidrag til global oppvarming enn mye annen mat. (Foto: Bård A

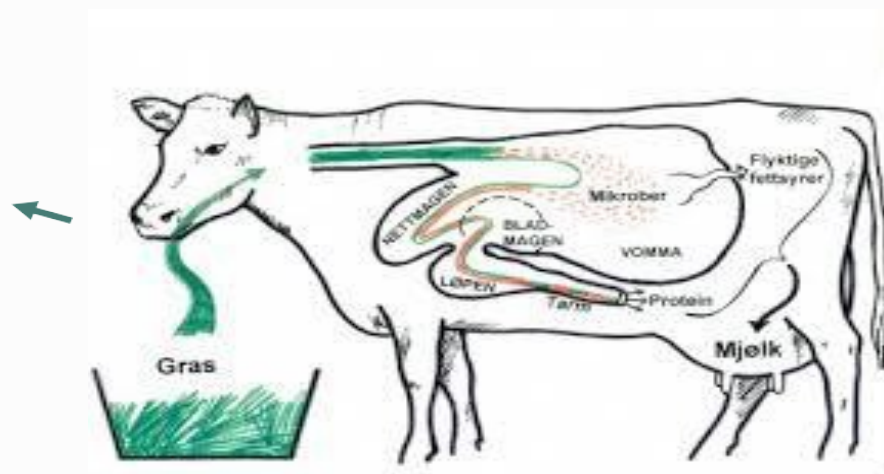
arrangements vidt i juli 2019.

Av Oye Hansrud · © Publinter 27.08.2018 09:18

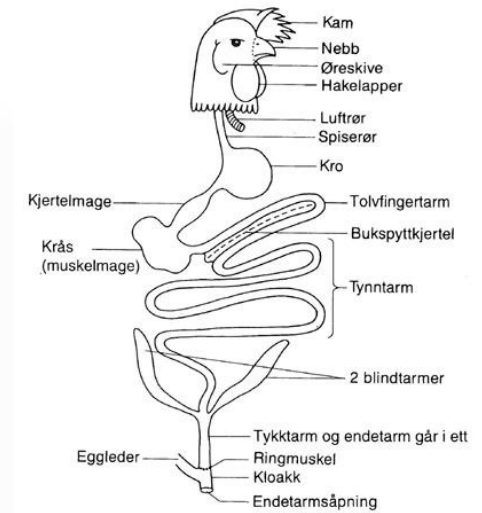
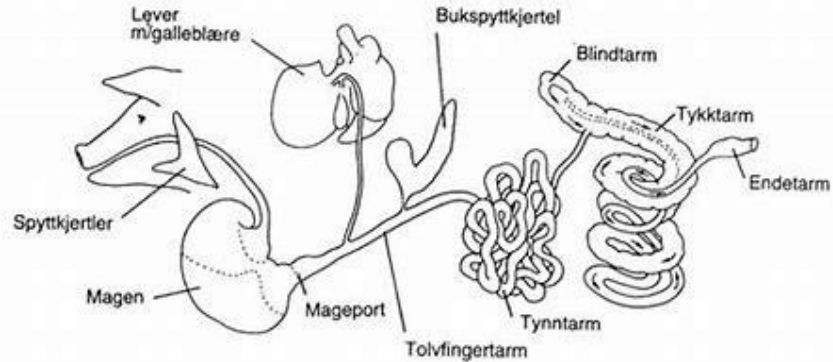
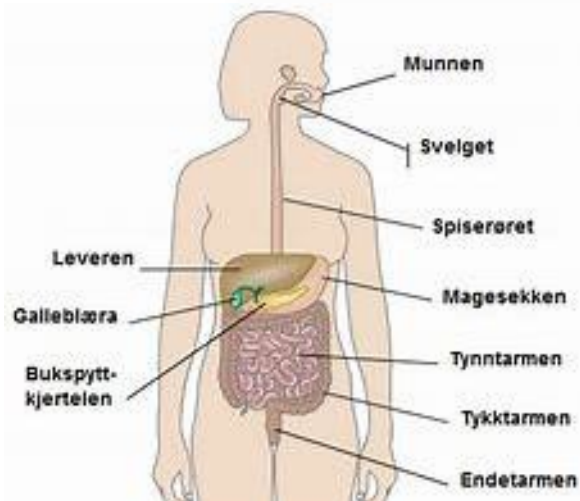
Kjøtt fra storfe fører til nesten åtte ganger så mye global oppvarming som kjøtt fra kylling og laks.

Kurap verre enn eksos?

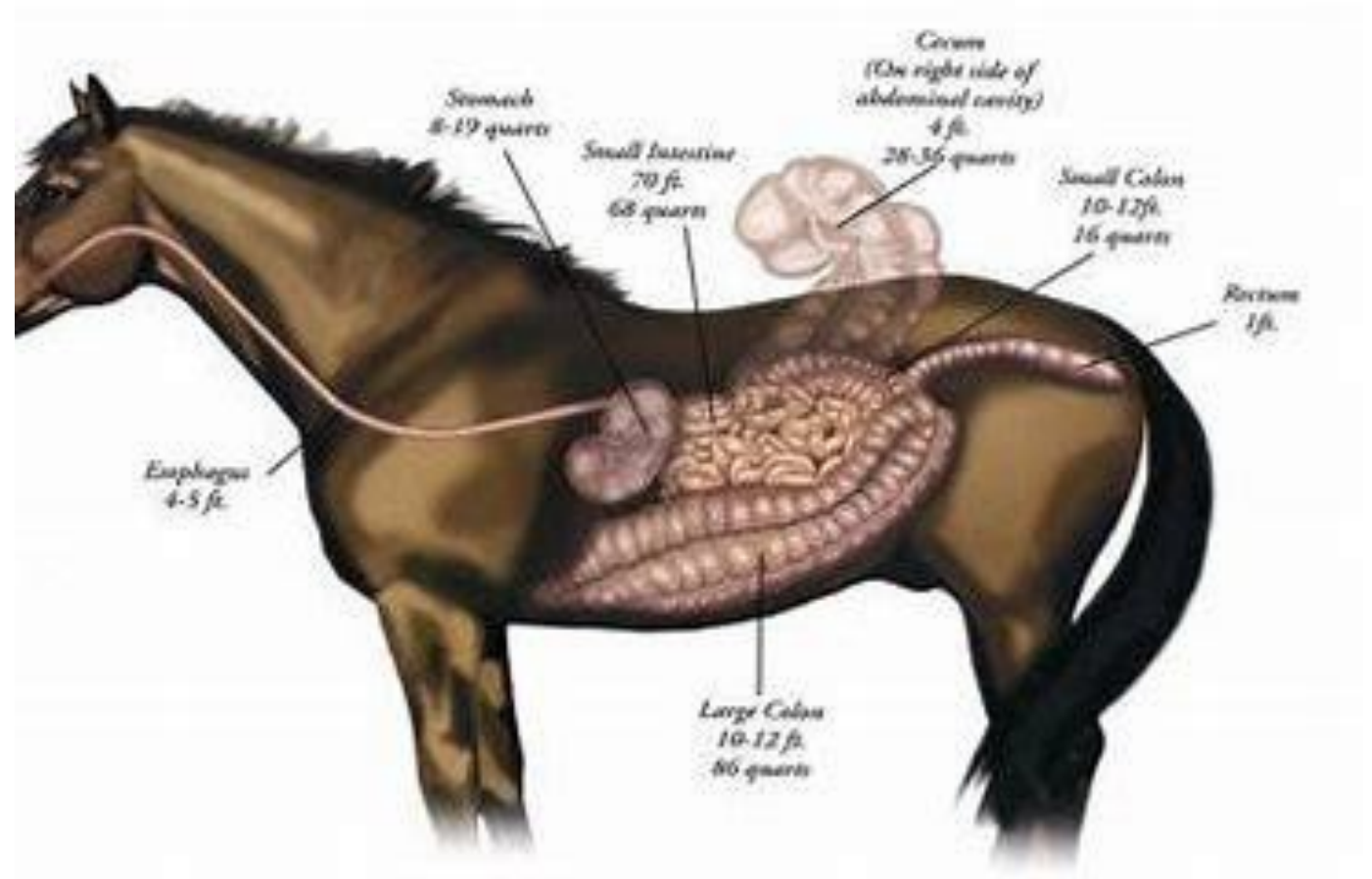
- 1) Miljøutfordringer truer verden
- 2) **Drøvtyggerne har et uunngåelig avfallsprodukt i sitt grønne maskineri**

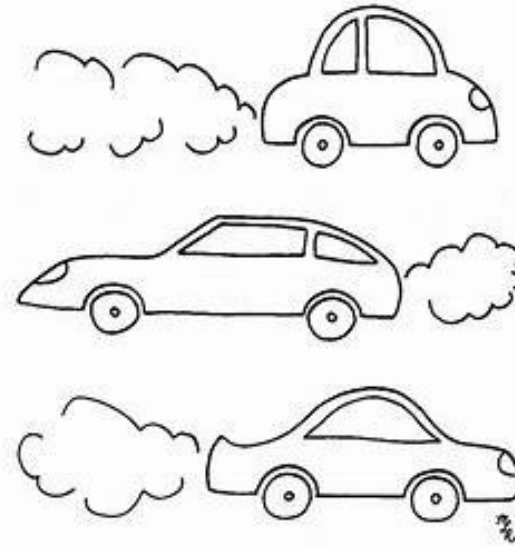
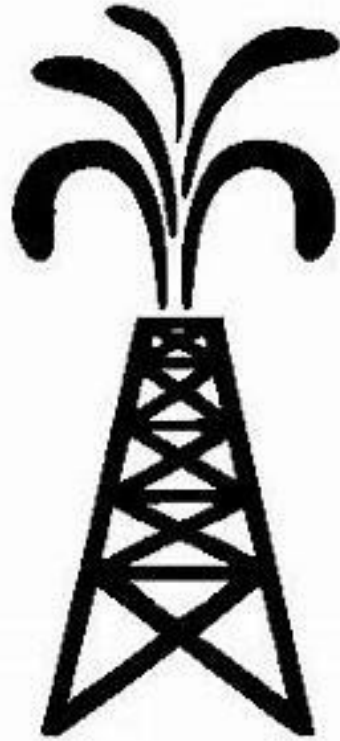

Én – maga dyr-
Kan ikke leve av gras, og er følgelig ikke et beitedyr.

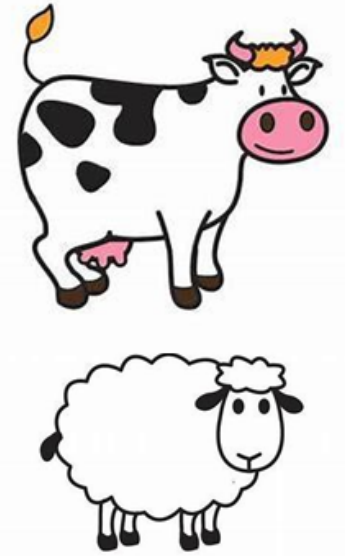

HESTEN – ET
HEDERLIG
UNNTAK:
ER IKKE
DRØVTYGGER,
MEN FORDØYER
GRAS
SUVERENT
LIKEVEL

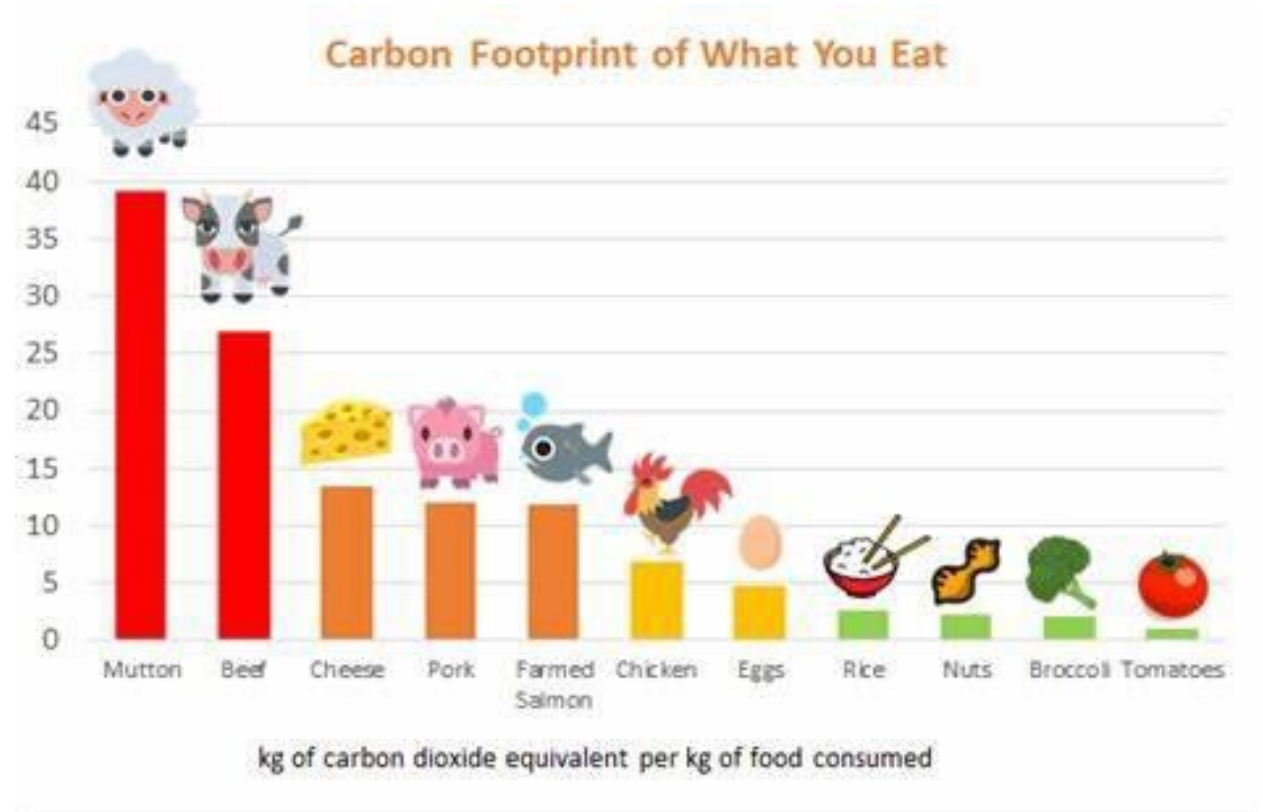
www.crazyonaction.com

DRØVTYGGERE, FLY OG BILER

Å KONTROLLENE PÅ UTSLIPP FRA DYRET?

Sammenligningen er basert på utslipp av karbon fra dyret, uten å ta hensyn til hvordan maten til dyret er produsert!

Hva er f.eks. utslippet fra produksjon av kraftfôr kontra grovfôr?

KARBONREGNSKAP =

- karbon som bindes eller frigjøres ved fôrproduksjon (et negativt tall)
- + karbon som frigjøres i dyrenes fordøyelsessystem
- Hvordan ser karbonregnskapet ut ved ulik planteproduksjon?
- Hovedtrekk:
  - • Pløying/åpen åker frigjør karbon
  - • Grasdekke/langvarig eng binder karbon

FN: alle land må bruke sine egne ressurser til å produsere mat

Norges bidrag til å øke matproduksjonen i verden handler om å produsere mest mulig av vår egen mat basert på nasjonale arealressurser.

GRASLANDET NORGE

Store beiteressurser i Norge

- 95% av Norge er utmark
- 50% av dette egner seg til beite
- Vi kan ha mye mer dyr på beite - dobbelt så mye faktisk!

SAUEN OG GEITA
– ET GODT
EGNET BEITEDYR

gras + sau = mat og klær

+

=

Norsk sau = landskap

norsk sau =
biologisk mangfold

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO

Norsk sau = et hinder eller et
middel for å nå FNs
bærekraftsmål ?

Norsk sau

= kultur, identitet og kulturarv

Norsk sau
=
selvforsyni
ng

Leder & Meninger

FOLKETS RØST

Tror du Norge vil fortsette
i mange år til som langrensløper?

- Nei, her er fordyrt, 40%
- Ja, her har mange år foran seg, 70%
- Ja, her har vi på det, 24%

SVTUTVALGET

Meir mat frå utmark og klær!

BLT: Nord-Norge er viktig utrykting av naturressursene i utmark. Dette vil følge av landet vil, når
en kan fortsette.

KRONIKK

1. januar 2018

Landet i Norge er et land som har
en stor naturressurs. Dette har i første
rekke betydning for den norske
grønt, helse, og energi og
for den norske økonomi.

En god del av den norske økonomi
er avhengig av den norske naturressursen.
Dette har i første rekke betydning
for den norske økonomi.

En god del av den norske økonomi
er avhengig av den norske naturressursen.
Dette har i første rekke betydning
for den norske økonomi.

En god del av den norske økonomi
er avhengig av den norske naturressursen.
Dette har i første rekke betydning
for den norske økonomi.

En god del av den norske økonomi
er avhengig av den norske naturressursen.
Dette har i første rekke betydning
for den norske økonomi.

«I et land der grasressursene dominerer, kan en bestand med
drevtyggere trygt kalles 'matforsyningsens oljefond'.»

Laila Aas, NMBU

Sau og FN's bærekraftsmål ? *Eksempel ULL:*

Ull og skinn og bærekraftsmål

FORBRUKERNE ER OPPTATT AV MILJØ, HELSE OG DYREVELFERD

TRENDER I DAG:

FORBRUKEREN MÅ FÅ
ANLEDNING TIL Å TA SINE
VALG PÅ
ET NYANSERT GRUNNLAG....

- Fordeler og ulemper må belyses
- Alle sider av saken må legges fram
  - undervisning
  - formidling
  - folkeopplysning

Drøvtyggerne har fire mager, en genuin tilpasning som gjør de i stand til å omforme gras og krattskog til kjøtt, melk og ull. (Foto: E.N. Heberg)

Sauen og kua gjør mer enn å rape metangass

Sauen og kua raper metan, men har egenskaper som hjelper oss til å nå flere av FNs 17 bærekraftsmål. Dyra omformer gras og krattskog til kjøtt, melk og ull og gjør at mat og tekstilfiber kan produseres lokalt over hele landet – også høyt til fjells og langt mot nord.

Eva Narten Heberg og Lise Grøva

FORSKERE, NIBIO - AVDELING UTMARKSRESSURSER OG NÆRINGSUTVIKLING

PUBLISERT Mandag 17. juni 2019 - 07:48

Drøvtyggerne kjennetegnes ved at dyra spiser gras, produserer rødt kjøtt og raper klimagassen metan. Vi oppfordres til å begrense forbruket av rødt kjøtt ut fra miljøhensyn, og heller spise hvitt kjøtt fra dyr som lidde kan leve av gras og beitevekster. Utfordringen er imidlertid at dersom drøvtyggere som storfe og sau forsvinner, vil det få store konsekvenser for norsk matproduksjon og Norges bidrag til å nå FNs bærekraftsmål.

Fire mager et konkurransefortrinn

Drøvtyggerne har fire mager, en genuin tilpasning som gjør de i stand til å fordøye gras. Elg, hjort, villrein og rådyr er ville drøvtyggere i den norske naturen. Det årlig

NIBIO

ANBEFALING FRA STATENS RÅD FOR ERNÆRING

- REDUSER
KJØTTFORBRUKET OG
- SPIS MER FJØRFEKJØTT OG
SVINEKJØTT (ÉNMAGA DYR)

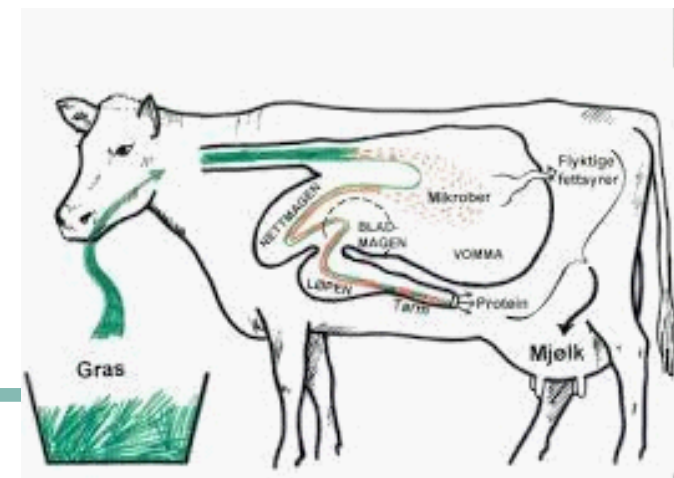
ANIMALSK MAT ER LIVSVIKTIG! BRUK HELE DYRET! DET ER RESSURSVENNLIIG OG SUNT

- Veganere/vegetarianere - utfordringer:
  - Fokus på vitamin B₁₂-mangel
  - Mye stivelse i kostholdet (overvekt, diabetes m.m.)
  - Lite essensielle fettsyrer og protein
- Kok kraft av bein – svært næringsrikt og helsefremmende
- Bruk innmat, blod og avskjær

MILJØTILTAK NR. 1:

TA VARE PÅ MAT SOM ALLEREDE ER PRODUSERT, OG SOM
PRODUSERES UANSETT!

HUSK AT GRAS = MAT FOR DRØVTYGGERE

OVERPRODUKSJON ELLER UNDERFORBRUK?

Forbruket av lam/sau utgjør ca. 10 % av totalt kjøttforbruk

- Bør vi spise mer av sau og lam produsert på utmarksressurser?
- Bør vi bruke mer norsk ull produsert på utmarksressurser?
- Bør vi fôre drøvtyggerne med mindre kraftfôr?
- Bør bonden betales for andre kvaliteter enn i dag?
- Kan vi kalle ung sau for mellomlam?

SVAR: NEI, NORSK SAU ER EN GAVEPAKKE TIL FNS
BÆREKRAFTSMÅL
